

DISTINCTIO IV.

De Vitiis Fidei oppositis.

QUESTIO I.

Quotuplex, & quam grave peccatum sit
Infidelitas?

SUMMARIUM.

- 1 Infidelitas alia positiva, alia negativa.
- 2 Culpabilis, & inculpabilis.
- 3 Infidelitas pure negativa, & privativa,
quid?
- 4 Species infidelitatis generatim sunt tres,
nempe
Paganismus, Judaismus, & Hæresi.
- 5 Pagani, qui? Judai, & Hæretici,
qui?
- 6 Quae Infidelitas sit catoris gravior?
- 7 Infidelitas, an sit peccatum?
- 8 Et quale?

1. Infidelitas hic sicutur, prout est opposita Fidei Theologicae. Et haec generatim est duplex: una positiva, qui aliquid creditur contrarium Fidei; qualis est in Hæreticis, Judeis, ac Ethnici aduliti. Altera negativa, qui est absenta, vel carentia Fidei; qualis habetur ab ignorantibus Mysteria Nere Fidei.

2. Utroque Infidelitas subdividitur in culpabilem & inculpabilem non potest quis non tantum vincibiliter & culpabiliter ignorare Mysteria Fidei, aut credere errorem in Fide; sed quandoque etiam invincibiliter, credendo errore aliquid a Deo pro revelatum, quod tamen tale non est, ita parte rei existit falso sum aque errorum.

3. Porro ignorantia invincibilis Mysteriorum Fidei, vel carentia involuntaria Fidei, vocatur a Theologis *infidelitas pure negativa*, qualis datum in is, qui nihil unquam de Fide audierunt, sive sint parvuli, five adulti. Ignorantia autem vincibilis, & voluntaria Mysteriorum Fidei, appellatur *privativa*; nec aliud est, quam carentia Fidei in eo, qui cum posse, & debere Fidei habere audiendo prædicacionem Evangelii, id negligit: quo modo solium in adultis reperiri potest, et quae ex genere suo peccatum mortale. His pronotatis sit

4. CONCL. I. Species Infidelitatis generatim sunt tres, videlicet Paganismus, Judaismus, & Hæresi. Ita Theologi communiter, cum D. Thoma 2. 2. q. 10. 4. s. Unde & Ecclesia Catholica in die Preservales pro illis tribus tantum generibus Infidelium, nempe pro Hæreticis, Judeis, & Paganis, singulatim orare conuenit. Accedit ratio: quia ut Infidelitas adverteratur Fidei nullo modo sufficit, & est *Paganismus*: aut adverteratur Fidei, sufficit solum in figuris, & umbra veteris Legis, nempe in Circumcisione, aliisque ceremoniis Legis Mosaicæ, & est *Judaismus*: aut adverteratur Fidei in se formaliter sufficit, & est *Hæresi*; vel si quis ad Paganismum, sive Judaismum defecit, appellatus proprio nomine *Apostasis a fide*: quo modo Julianus Imperator, a Christianis ad Ethnicos deficiens, dicitur *Julianus Apostata*.

5. Igitur *Paganus* sunt, qui tentiunt contraria Fidei Christianæ, quam nullo modo proficiunt: ut sunt Idolatras colentes plures deos, aut idola sua: item *Turci*, qui licet unum Deum proficiunt, coeli terraque Conditoris, negant tamen & SS. Trinitatem & Christum, neque alias veritates fiduciuntur, ut a Christo revelatas, vel quatenus ad Fidei Christianam pertinent; sed quatenus a Mahometo Pseudoprophetæ eas accepterunt. *Judei* dicuntur, qui etiamnam legem Mosaicam ad litteram obseruant, circumcidunt se, ac alia Legalia (que huc sunt umbra futurorum, per Christum pro completorum) superstitiose custodiunt, rotundum novum Testamentum negando, sperantes Christum quam primum venturum, ut pote quem necdum venire perinaciter credunt. *Hæretici* tandem vocantur, qui post receptionem Sacramentum Baptismi pertinaciter sentiant, seu errant contra aliquam veritatem Fidei Catholice: duo siquidem ad hæretum formaliter sumptuam requiruntur, videlicet & error in intellectu contra aliquam veritatem Fidei, & pertinacia in voluntate, ut magis dicatur *Quest. seq.*

6. CONCL. II. Quamcum extensive, seu ratione errorum materialium cum Fidei Pugnantum, gravior sit Infidelitas

no-

QUEST. I. Quotuplex, & quam grave peccatum, &c. 125

QUESTIO II.

Quid requiratur ad formalem &
perfectam Hæresin?

SUMMARIUM.

- 9 Hæresis unde sic dicatur?
- 10 Et quid sit?
- 11 Ad hæresim formaliter sumptuam requiruntur
& error in intellectu.
- 12 Corollarium.
- 13 Et pertinacia in voluntate.
- 14 Hæresis errans contra Fidem, sed parvus
credere, quod credit Ecclesia, non est
hæreticus.
- Causa Scriptorum Catholicorum.
- 15 Quid si aliquis ignorat, opinionem suam
adversari sensu Ecclesia?
- (a) Juxta dicta Diff. 2. n. 30.
- 16 Pertinacia ad hæresim requiriatur, in que
confitit?
- 17 Corollarium.
- 18 Hæretici formales, &
- 19 Hæretici materialies, qui?
- 20 Dubitanus de Fide peccat peccato hæretici.
- 21 Dumbudo excipiatur natus inter hæreti-
cos, donec sufficienter instruatur.
- 22 Quid dicendum de involuntariis cogitatione-
bus hæreticis.
- 23 Dubitanus in Fide, an incuriat excommu-
nicationem?

9. Tunc præsentis Questio procedat de omnibus tribus Infidelitatibus speciebus, specialiter tamen moveri solet de Hæreti, ut pote magis obvia: quamvis quæ de hac dicuntur, sive modo locum habeant in aliis Infidelitatibus. Porro Hæresi est nomen gracuum, & dicitur sic ab electione, atque ex iuventute Scriptorum Ecclesiasticorum plerique accipiunt in malam partem, nempe pro ea elecione, qua ex arbitrio nostro contra doctrinam Christi, & sensum S. Matris Ecclesie eligimus nos, quid credere velimus.

10. CONCL. I. Hæresi est error voluntarius, quem quis pertinaciter tenet contra aliquam veritatem Fidei Christianæ, quam sufficit seu professus est. Ita in re communis Doctorum, & magis patet ex dendis. Solunam rei, ad Hæresim requirit, ut quis Fidem Christi aliquando sufficerit per Sacramentum Baptismi, vel alias eandem publice professus sit; alioquin enim error contra Fidem est Paganismus, vel Judaismus.

Cate-

Catechumeni tamen, id est, in Christum credentes, sed nondum baptizati, si post suscepit Christi Fidem ad hereticos deficiant, coram Deo vere sunt Heretici, licet non subjaceant ponis ad Ecclesiam contra Hereticos latius, eo quod per Baptismum neclues sint ingressi in Ecclesiam. Piring *sit. de Hereticis. n. 3. & scali.*

11. CONCL. II. Ad Hæresin formaliter sumptum duo in simili requiruntur, similius & error in intellectu, & pertinacia in voluntate. Ita communis. Er quidem requiri errorum in intellectu, patet: quia Hæresis est species Infidelitatis; hæc autem importat errorum in intellectu contra veram Fidem.

12. Inferunt proinde Doctores, quod si quis metu mortis, seu proxenorum neget exteriorum Fidem, auctaliquid Fidei contrarium affirmet, absque tamen interiori mentis affectu (id est, non credendo id, quod ore profert) quamvis graviter peccet contra præceptum profundi exteriorum Fidem, ve tamen & proprie coram Deo, & in Foco conscientie non sit hereticus: quia Hæresis essentialementer consistit in interno iudicio eroneo intellectus contra veram Fidem, quale hic non adeo supponitur. Additur notans, *coram Deo, & in Foco conscientie.* Siquidem in Foco externo Ecclesie talis censetur hereticus, atque ut hereticus per Inquisidores heræcias pravitatis merito puniatur: nam Ecclesia non judicat de occulis, c. *Erythrosceps. diff. 32. & c. Sics insi de Simonia.*

13. Quod autem simili ad formalem & perfectam Hæresin requiratur pertinacia in voluntate, fatentur passim Doctores. Unde Augustinus Epist. 162. ad refutat can. *Dixit Apollonius. 24. q. 3.* sic ait: *Quis intentum suum quamvis falsum, acut perversum nulla pertinaci animositate defendens, præsumit quoniam non audacia sua presumptionis perversus, sed a seductis arguit errorum laffis parentibus accepterunt, querunt autem causa felicitudine veritatem, corrigi parci, cum convenient, nequamnam sunt inter hereticos deputandi. Hæc ibi.*

14. Inferunt rursum Doctores, quod errans contra Fidem, simili tamen iudicio Ecclesie sele submittens, paratus credere, quod ipsam credere intellexerit, non sit hereticus, quia in suo errore non est pertinax. Idque defumitur ex Jure Canonico, c. *Damnamus, de Summa Trinitate;* ubi hoc de caula Joachim Abbas non censetur her-

eticus, non obstante, quod docuerit sententiam hereticam ibidem damnatam: quia videlicet scripta sua submittit iudicio Sedis Apostolice, sive non fuit pertinax, ac proinde neque hereticus, sed erraticus, ut loquitur Faganus ad cit. c. *Damnamus. n. 26.* Et hac de caula Scriptores Catholici caute in principio, vel fine librorum suorum, solent apponere protestationem, qua omnia sua dicta & scripta iudicio & correctioni Sancte Ecclesie Catholice subiecunt: per hoc, siquidem evitant periculum hereticæ pravitatis, etiæ forsan in corum scriptis, per inadvertentiam irreptis doctrina ab Ecclesia damnata reperiuntur. Faganus loc. cit. n. 23.

15. Quinimo addunt Doctores, quos citat, & lequitur Piring *sit. de Hereticis. num. 2.* quod si quis ignoret, etiam ex ignorantia mortaliter culpabilis & crassa opinionem suam adversari doctrina Ecclesie Catholicae, jam non sit proprie hereticus, neque Ecclesiasticus. Hæreticorum ponis obnoxius. Ratiorum dant: quia deß pertinacia, que requirit scientiam, quod contrarium tenetur ab universalis Ecclesia Christi. Accedit, quod peccatum hereticorum sit peccatum ignorantis, sed peccatum infidelitatis positiva: ad hanc autem requiritur, ut myteria Fidei cuiusdam sufficienter proponantur (a).

16. CONCL. III. Pertinacia ad Hæresin formalem requisita non constituit in hoc, quod quis errorum suum acter & mordicus dicit retinet, & pertinaciter tueratur: sed in eo confite dicta pertinacia, quod quis suum contra Fidem errorum retinet, postquam contrarium eß ipsa sufficienter propositum, sive quando tunc contrarium tenetur a reliqua universalis Christi Ecclesia, cui iudicium suum vult preferre. Ita Matritus diff. 10. *Theolog. Moral. num. 24.* et quod in re communis. Ratio est: quia quilibet in rebus credens tenetur se subiecte regulis ab Ecclesia præfaxis, utpote que est columna & firmamentum veritatis. 1. *Timoth. 3.* Igitur, si quis hoc non fecerit, jam plus nimio & inordinate adhaeret errori suo, acut ideo pertinax in eo censetur debet.

17. Inferunt proinde, quod ad hanc pertinaciem non requiratur major mora temporis, quam que requiritur ad hoc, ut cum plena advertentia possit quis indicare de veritate Fidei sufficienter sibi proposita, & nihilominus suo velit iudicio adhaere. Multo

Multo minus requiritur prima, vel secunda correctio; quamvis haec possit conducere ad plene cognoscendam latitatem pertinaciæ contra veritatem Fidei.

18. CONCL. IV. Rects proinde Hæretici dividuntur formales, & in materialibus. *Formales Hæretici* dicuntur illi, qui cum pertinacia eligant, vel sequuntur sententiam hereticam contra definitionem Ecclesie, sive id facti lucri temporalis gratia, sive intuiti vanæ gloriae, vel odi, aut vindictæ. Erat his loquitur S. Augustinus lib. de Fide Catholica, a quo reburat c. *Firmissime de Hæreticis. Firmissime tene, & nullatenus dubitet, omnem hereticum, vel schismatizicum, cum diabolo & angelis ejus, utriusque ignis incendio participandam, nisi ante finem vite, Catholice fuerit incorporatus, & reintegratus Ecclesia.* Hec ille.

19. *Hæretici materialis* (qui tam juxta S. Augustinus n. 13. relatum, *nequamnam sunt inter hereticos deputandi*) dicuntur illi, qui non ex malo animo aut pertinacia, sed ex simplicitate, aut defectu debite informationis errant circa Fidem. Et horum multis sine in vulgo Hæreticorum: nam defecta pertinacia nemo est hereticus formuliter, qui paratus est iudicium suum Ecclesie submittere, aut necis veram Christi Ecclesiam contrarium tenere, vel ita dispositus est faltem habitualliter, ut a suo errore discederet, si foret cum esse vera Fidei contrarium. Matritus loc. cit. &c. alii.

20. Quæres, an dubitans de Fide sufficienter sibi proposita committat Hæresi? Resp. I. Qui circa Fidei articulum, seu propositionem aliquam sufficienter sibi propositam deliberare dubitat, peccat peccato hereticorum: cum virtualiter iudicet, etiæ modi articulum Fidei habere uncertainem veritatem. Hinc Stephanus Papa, relatus e. 1. de Hæreticis, ait: *Dubius in fide, infidelis est, si ve hereticus.*

21. Dicitur notans, *circa articulum Fidei sufficienter sibi propositum.* Nam, ut cum altera nota Layman lib. 2. trax. 1. c. 13. n. 5. hinc excipiendi sunt illi, qui inter hereticos nativi & educati, Catholicam Religionem ignorant: his enim dubitare interim licet, donec instruantur, & argumenta tanta motiva credibilitatis Fidei nostra sufficienter & recte apprehendant. Ratio est: Quia talis dubitatio in illis honeste conjuncta cum pertinacia, immo eam ordinante ad penetranda melius fundamenta Fidei Catholice: exemplo Berœnsum, qui audita predica-

QUESTIO III.

De conditionibus ad incurrandam excommunicationem ob Hæresin latam requisitis, ejusque abolitione.

SUMMARIUM.

24. Inter alias hereticorum penas prima est excommunicatione.

25. Ad excommunicationem ob heres incurrandam quatuor conditiones requiruntur.

I. 26. II. 27. III. 28. Et IV. Condicio.

26. De Jure communione nequeat Episcopi absolvare ab heresi.

30. Salvator inßania.

31. Tamen in Germania solent habere speciales licentias absolvendi ab ea.

32. In mortis articulo posse quilibet Sacerdos absolvere ab heresi, & aliis casibus &c.

33. An tunc simplex Sacerdos possit absolvere
presente proprio Confessari?

34. Quis sit modus recipiendi hereticos respi-
scientes?

35. In praxi quid dicendum de absolutione co-
rum, qui sunt heretici materialiter?

(b) Ut dictum n. 25.

Aus etiam formaliter?

(c) Ut dictum n. 31.

24. Inter varias Haereticorum poenas,
jure tum Canonico tum Civili con-
tra eodem latae, de quibus fuisse agniti
consulti, maxima, & prima est excom-
municatio major: quam non quidem ipso Ju-
re Divino, sed antiquissimo Jure Ecclesiasti-
co incurrit. Et licet olim haec excom-
municatio non fuerit late sententia, post-
modum tam & ipso jure incurribatur nam
quoniam sententia late sententia, & defacto
est reservata Summo Pontifici per Bullam
Coenae Domini, sic dictam, quia quoniam
a Summo Pontifice promulgari solet in die
Coenae Domini. His prenotatis sic.

25. CONCL. I. Ad excommunicationem
ob Haereticis incurrandam sequentes quatuor
conditiones requiruntur. Prima est, ut quis
sit hereticus formalis: nam haereticus mate-
riales dantaxat, sicuti juxta S. Augustinum
superius relatum inter haereticos dantaxat
non sunt; ita neque excommunicationem in
haereticis formales latam incurrit. Hinc
talis a proprio Parochio possunt Sacramen-
talia absolviri, quoniam aliquarum Ecclesi-
asticarum confititio exigit, ut tales etiam
materialies haereticus mitantur ad eos, qui
ab haereti potestem ab absolvendi habent.
Layman ibidem c. 12. n. 4. Pirsing, sit. de
Haereticis, n. 16. & alii.

26. Secunda condicio ad incurrandam di-
cam excommunicationem requirita est, ut
quis haereticus internam signis exterminis mani-
fester: siquidem ob solam haereticus mente
conceptam non incurri excommunicationem,
quod Ecclesia non puniat auctum
mtere internum, passim sententia Theologi;
ac proinde ab eadem possunt absolvire quivis
expositi Confessari. Sufficit autem ad incur-
randam excommunicationem proper haere-
tin, quod haec sufficiente exprimatur signo
exteriori quamvis oscultum, ac nullo
profusilio teste praesente. Dicitur tamen,
sufficiente exprimatur, proper sequentes
conditiones.

27. Tertia itaque condicio est, ut actio
externa, per quam haereticus interna manife-
stetur,

statur, sit mortaliter peccaminosa. Unde
excommunicatus non est, qui haereticum animo
conceptam alteri manifestat confitit petendi
causa, vel ut ab eo melius infundatur: nam
huiusmodi manifestatio non est mala seu pec-
caminola, quinam actus bonus, qui ab
Ecclesia puniri non potest.

28. Quarta tandem condicio est, ut aliquis
haereticum suum exterioris manifestet animo eam
asserendi, seu profundi. Ratio est: quia
excommunicatione lata est propter exterritum
peccatum haereticus, quale non est nisi illud,
quod ab interna haereti informatur, dum
quis eam exteriori afficeret, vel altrove ten-
tendit. Hinc si quis lapsus interne in haere-
ticis Lutheri, carnes comedat die ab Ecclesie
interdicto ex mera voracitate seu gala,
excommunicationem non incurrit, quia co-
medere carnes, ex se est res indifferentes;
ipsas vero manducare die pentimenti, est peccatum
gulae, ob violatam legem Ecclesiastici-
cam, ex motivo Temperantia latam. Quod si vero per talen carnium confectionem velit
suam haereticum suum exterioris manifestaret
(quod ipsum ex aliis circumstantiis, puta
loco, tempore &c. determinandum erit)
tunc excommunicationem in Haereticis latam
incurrit: quia haereticus interioreni suffi-
cienter opere extero manifestatur.

29. CONCL. II. Quoniam de Jure com-
muni non possunt Episcopi; multo minus
ali inferiori, absolvere ab excommunicatione
proper haereticus contracta extramor-
talia articulum, seu periculum, ac sceluso
privilegio speciali; nihilominus tali privile-
giu in partibus Germaniae habent plerique
Episcopi, possuntque talem potestatem
quibusdam alii viri idoneis communicare.
Prima pars, licet ob textum Concilii Trid.
Sess. 24. c. 6. de Reformat., a nonnullis Docto-
ribus fuerit olim in dubium revocata, definitus
ex terminis Bullae Coenae Domini,
in qua inter alia sic dicitur: Ceterum a prae-
dictis sententiis nullus per alium, quam per
Romanius Pontificem, nisi in mortis articulo
confitimus; nec etiam rite, nisi de falso Ec-
clesie mandatis, & satisfaciendo cautione pra-
dictis, absolvit.

30. Nec oblat, quod haec verba per quodam
Authoris explicata fuerint de abolitione
ab haereti dantaxat publica. Respon-
suum eorum sententiam amplius sustineri
non posse, ob decretum Alexandri VII. in-
ter alias Propositiones etiam sequentem,
ordine 3. damatianus: Sentence affirmans,
Bullam Coenae solam prohibere absolucionem ha-
ereticis,

vesti, & aliorum criminum, quando publica
sunt. Id non derogare facultati Tridentini,
in qua de occultis criminibus sermo est, anno
aet. 9. 18. July in Confessorio Sacro Congrega-
tionis Em. Cardinalium visa & tolerata est.
Hacdenus Propositio damnata.

31. Altera vero pars patet ex praxi: si-
quidem, ut testatur Gobat tract. 7. Theol.
Exper. nn. 371, plerique Episcopi Germanie
inter alias complures facultates Spirituales,
ad reiteratam supplicationem, a Sede Apo-
stolica de quinquennio in quinquennium ob-
tinere solent specialem licentiam absolvendi
ab haereti, quam & quibusdam aliis viris
idoneis valeant communicare. Unde in
casu emergente talis licentia (si aliunde a
Sede Apostolica specialiter non habeatur) erit
petenda a Reverendissimo Domino Or-
dinario loci, vel eius in Spiritualibus Vicario
ratio.

32. CONCL. III. In mortis articulo,
vel etiam probabili periculo, possunt qui-
libet Confessori (imo & Sacerdoti qui-
cunque) absolvere ab haereti, que annexa
excommunicatione, omnibusque aliis
casibus Papae reservatis quolibet potestentis
dummodo de stando Ecclesie mandatis
& satisfaciendo cautionem, si opus fuerit,
idoneam præstinent. Ita communis Do-
ctorum: idque patet tum ex relatibus verbis
Bulla Coenae Domini, ubi articulus mor-
tis expresse excipitur: tum ex Concilio Trid.
Sess. 14. cap. 7. usi sic habent: Permis-
sionem p[ro] admissum in Ecclesia Dei enfoldum
semper fuit, ut nulla sit reveratio in articulo
mortis: atque ideo omnes sacerdotes quolibet
potestent, a quibusvis peccatis & censuris ab-
solvere possint. Ita Concilium Tridentinum
admodum providit pro salute animalium sui
disponens. Ex quibus verbis S. Contulit tam
ampliciter docet unanimes Doctorum, quod
quilibet etiam simplex Sacerdos, imo &
Sacerdos degradatus, excommunicatus, ha-
ereticarius, apostata, possit in mortis articulo
absolvire, si non ait proprius Confessarius,
Parochius, vel Episcopus.

33. Num autem presente proprio Con-
fessario, p[ro] Episcopo, vel Parochio, pos-
sit simplex Sacerdos absolvire in mortis ar-
ticulo, variantia faculta ab haereti
negant multi, eo quod plura facultas absolvendi solam vi-
deantur tunc concessa simplici Sacerdoti: ob ex-
tremam moribundis necessitatem: que jam
cestat, si adit proprius Episcopus, vel
Confessarius, aut Parochus. Et haec sen-
tentia in praxi merito est observanda, ne
Reffinat Theol. Moral.

ob defectum praxis, atque uberioris scientie
contingat error per simplicem Sacerdotem
cum periculo salutis aeternae mori-
turi. Nihilominus sceluso tali periculo pos-
se tunc simplicem Sacerdotem absolvire
non obstante praesentia proprii Parochi vel
Confessarii, probable credent multi alii
Doctores, eo quod Concilium Tridentinum
loc. cit. loquatur indistincte, quod
nulla sit reveratio in mortis articulo: at-
qui ubiex non distinguis, neque nos distin-
guemus, i. de pretio. ss. de Publiciana in
rem actione.

34. Quare, quis sit modus recipiendi
Haereticos resipicentes? Resp. I. Eos, qui
a secta Lutheri, Calvinii, vel alia rece-
dere volunt, antequam ad professionem Fidei
admittantur, in primis sufficienter efficien-
dos in necessariis Fidei Catholicæ. Alioquin
enim multi fidic accedunt ob timorem Ma-
gistratus secularis, aliamve causam, nec
diu in fide Catholicæ permanebunt, sed faci-
e in suis errores haereticos relabentur: unde
multa incommoda oriri poterunt. II. Haereticos resipicentes debet abjurare haer-
eticum suum, prout ordinatur in Jure Canoni-
co. s. qui voluerint, &c. Saluterimum 1. q.
7. Et haec abjuratio communiter fit coram Sa-
cerdoti & testibus, faciendo publicam profesio-
nem Fidei, prout prescribitur in Ritu-
bus Diocesantibus, aliisque Libris de hac
materia tractantibus. Tandem III. peracta
ita Professio Fidei, post praviam suffi-
cientem infractionem perficienda, resipicentes
ab haereti admittitur ad Sacramentum Poenit-
entiae, & Communionis.

35. Porro si talis reveratio solum fuisset
materialiter haereticus, aut ex qualunque
causa non incurribit sententia excommuni-
cationis latam in haereticos, potestis is
abfolvi a quolibet Confessario approbat. Si
quidem Summus Pontifex ordinante nullum
peccatum sibi reservat, nisi propter am-
bam excommunicationem sibi reveratam:
unde sublatam sita excommunicatione, vel
ob ignorantiam, aut aliam causam non con-
tracta, potest quilibet Confessarius ab haereti
reliquo quod culpam absolvire. In praxi
tamen attendere oportet confutendum locum,
juxta quam tales etiam materialies
haereticus mitantur ad eos, qui potestem
ab solvendi ab haereti habent. (b)

Quod si vero quis fuerit haereticus formali-
ter, neque Confessarius potestem abol-
vendi ab excommunicatione propera-
re.

sin contracta habeat, tunc vel mittat pienitentem ad eum, qui simili potestate pollet, vel ipsius hanc licentiam per speciales supplices litteras ab Episcopo loci, seu ipsius Vicario Generali obtinere satagit: nam in hifice partibus sime omnes Episcopi (speciales) habent facultatem absolvendi hæreti, quam etiam alii Viri qualificatis delegare possunt. (c)

QUÆSTIO IV.

De Apostasia, Lectione Librorum prohibitorum, & Disputatione cum Hæreticis.

SUMMARIUM.

- 36. *Apostasia a Fide*, quid?
- 37. *Apostasia a Religione*,
Vel *Conventu*,
- 38. *Apostasia ab Ordine*, quid?
- 39. *Lexio Librorum perverorum*, praesertim *hæreticorum*, rei prohibiti.
- 40. *Dicitur circa eam prohibitio Ecclesia*, una *contenta in Bulla Cana*;
- 41. Sed excepta parvitas materie, & *quatenus sit?*
- 42. Altera in *Indice librorum prohibitorum*.
- 43. *Disputare de rebus Fidei*, quando licitum?
- 44. *Laiici prohibitio est si disputare*.
- 45. *Territorium Requisitum* &c.
- 46. *Catholici an dicunt comitari funera hæreticorum?*

36. CONCL. I. *Apostasia a Fide*, est tota discessio a Fide Christiana, Ita communis. Unde tunc proprio committitur *Apostasia a Fide*, cum quis non tantum in parte seceperit Fidem Christianam defudit, sed in toto; puta deficiendo ad Paganismum, prout fecit Julianus *Apostata*, vel ad Judaismum, Fatendum tamen, quod communiten anima Fide Catholica transiens ad Hæreticos, dicatur apostata; sed haec locutione non sit tam propria.

37. Dicitur, *Apostasia a Fide*. Nam praeter hanc eti adhuc duplex *Apostasia*, videlicet a Religione, & ab Ordine. *Apostasia a Religioni*, est criminosa & mortuaria recessio ab Instituto Ordinis Religionis sine animo revertendi. Et recte apponitur, *criminosa recessio*; nam qui cum licentia Praelati egreditur, v. g. strafens ad archetrem Religionem, vel cœctus a Religione, aut secundum Canones ad Episcopalem dignitatem promotus, *Apostata* non est.

Additur etiam, *sine animo reverendi*: nam si quis ad tempus vagaretur sine licentia Praelati, fugitivus porcius confiteretur *spatio* Jure Communi, quam *Apostata*; licet iuxta particulares quārumdam Religionum Constitutiones etiam hi nomine *Apostatarum* quandoque comprehendantur, corumque pēnis subsecantur: ut de Ordine FF. Minorum obseruat *Sanctorum de Melis in Statuta Generalia*, cap. 2, Statuta 62. Huc reducitur *Apostasia a Conventu*, vel *habitu*; & sit, quando aliquis Religionis sine licentia Praelati recedit a Conventu, vel omnino habitum Regulariē dimittit.

38. *Apostasia ab Ordine* dicitur, cum quis in sacris Ordinibus constitutus, puta Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos, ad statum coniugij, vel laicis conversations, dimisso habitu Clericali, propriæ temeritate se transferat. Ponit talium *Apostatarum* praeterea peccatum mortale, quod incurrit, plures sunt in Jure Canonico statuta, & quibus aliis.

39. CONCL. II. *Lexio Librorum perverorum*, praesertim *hæreticorum*, quando ex ea aliquod morale periculum subversions imminet, est inhibita Jure Divina naturali prohibitionsque cuiusdam periculum frequentius imminebit, absolute loquendo, recte S. Mater Ecclesie lectionem Librorum perverorum, praesertim *hæreticorum*, prohibuit. Nam, ut dicitur 2. Timoth. cap. 2. *Sermo eorum sum cancer serpi*: unde est merito vitandus, atque per modum iusta cautele pia admodum Ecclesia Catholica Fideles ab hujusmodi venenosis scriptis avertit.

40. CONCL. III. Circa Lectionem Librorum prohibitorum duplex de facto est consideranda prohibicio Ecclesie. Una est contenta in *Bulla Cœti Domini*, in qua excommunicantur, excommunicatione Papa reservata, *Hæreticorum* libros *hæreticis* continent, vel de Religione tractantes, sine autoritate Sedis Apostolice scienter legentes, retinentes, imprimentes, vel quomodo libet defendentes.

41. Ceterum hoc intelligendum est, nisi excuset parvitas materie; ut est una pagina, etiam libri in folio impensis. Piring, ita de *Hæreticis*, n. 20, citans alios. In plures Doctores centent, dictam excommunicationem non incurriabat eo, qui sceluso alio subversionis periculo legit Epistolam, Concionem, aliquaque breviem scripturam, etiam impressam, aliquius hæretici, acque hæretici continentem: quia verba *Bulla Cœti* in rigore

rigore intellecta loquantur de libris; praedictæ autem scripture non consentir vulgarer nominis libri, prout observat Herinck disp. 9. de Fide, q. 8. n. 86. Sanchez l. 2. de Decalog c. 10. n. 29. Ideoque Catholicis his in locis non faciunt sibi scriptulum, si seculo alio periculo legant Epistolam, vel Concionem quādam hæreticam, quam interdum ab amicis hæreticis accipiunt: quamvis, quia facile venenū latentes hæretici possint inficere corda inculta, Parochi & Confessariis miratores in vigiliudine, ut talia extinxerit.

42. Altera Ecclesiæ prohibitory circa Lectionem librorum, ob errores vel errorum suspicionei prohibitorum, continetur in *Indice Librorum prohibitorum*, qui jussi S. Concilii Tridentini, & auctoritate SS. Pontificium editus est, & contiene plures regulas. Et quidem virtute dicti *Indicis Librorum prohibitorum*, ubi est receptus est, incurrit excommunicationem, non tamen referuntur Papæ, qui legunt libros ob errores vel errorum suspicionei prohibitos. Dicitur, ubi est receptus est: nam *Indicem librorum prohibitorum* quod secundum Claffem non esse in Germania receptum, afferunt multi Autores, ex praesertim Layman l. 2. tr. 1. r. 1. 5. & 8.

43. CONCL. IV. Esti licitum fit Viris doctis, & quandoque necesarium, iustam obcausam de rebus Fidei cum Infidelibus disputare, id tamen non nisi debitis cum circumstantiis est faciendum. Ita communis. Et quidem prima pars patet exemplo Christi, qui disputavit cum Pharisæis, *Jean. c. 8. & alibi*. Similiter S. Stephanus disputans legitur cum Judeus *Act. 6. Paulus cum Judeis & Grecis*, *Act. 9. quod ipsum SS. Patres contra hæreticos fieri dignificantur*. Altera vero pars probatur inductione; in primis enim ad ex parte disputantur requiritur congrua scientia; quia viri indocti de Fide disputare non licet, ob periculum multos errores profundi, cum iactura & dedecore Fidei Catholicae, atque scandalio audiendum.

44. Secundo requiritur pars disputantis, ne eidem sit inhibita disputatio legaliter, non autem est approbatio hæretis.

DISTINCTIO V.

De Spe, atque oppositis Vitiis.

QUESTIO I.

De Spe Theologica, ejusque obligatio-

SUMMARIUM.

- 1 Spe varia acceptioes.
- 2 Spe Theologica, quid?
- 3 Spe actualis.
- 4 Obiectum materiale primarium Spei, id est Deus.
- (a) Ut dictum Tract. 4. Dist. 1. n. 8. & seq.
- 5 Ad obiectum materiale secundarium Spei, qua sit?
- 6 Obiectum formale Spei Theologica, quod?
- 7 Solvitur instantia.
- * Amor Deus duplex, amicitia felicitas, & concupiscentia.
- 8 Spe Divina est infallibilis, quomodo?
- 9 Preceptum Spei aliud negatrum, aliud affirmatum.
- 10 Affirmatur, quando obliges per acci-
- (b) Dist. 2. q. 3. n. 36. Et 37.
- 11 Et quando obliges per se directe?
- (c) cit. Dist. 2. q. 3. per totum.

OMNIS ALIAS SPEI ACCEPTIOES HUC NIMINUS ATTINENTIBUS. SPEI NOMEN ALQUAM JUNTIUS PRO IPIA SEI SPERATA, JUXTA ILLUD D. APOSTOLI AD TITUM 2. *Expectantes beatam spem*. QUANDOQUE PRO ALIO, IN QUAO SPERATUR. TECU SPEI NOTA PONITUR, PROUT APPERTUR *Eph. 90. Tu es Dominus spes mea*. MAGIS TAMEC AD PROPOSITU, JUNTIUS SPEI PRO HABITU, VEL ACTU QUODAM VOLUNTATI, EXPECTANTIS BONUM FUTURUM, ARDUM ITEM AC DIFFICILEM. QAD SI BONUM ILLUD SIT NATURALE, ITA UT VIRIBUS NATURA ACQUIRI POSSIT, ERIT SPEI HUMANA: SI VERO FUTURUM, UT BONUM GRATIA & GLORIA COLEFIS, ADQUOD CONSEQUENDUM OPUS EST AUXILIO DEI, DICUT SPEI THEOLOGICA FER DIVINA. ET DE HAC LOQUENDO FIR.

2. CONCL. I. SPEI THEOLOGICA EST VIRTUS DIVINITATIS INFUSA, QUA DESIDERAMUS CONFICIUI BONUM INFIRMUM, EX GRATIA & MERITO IN

PATRIA ADIPISCENDUM. ITA DESUMITUR EX DOCTORE NOSTRO 3. dist. 26. q. un. NEC IN RE DISSET ABILLA VULGATA DEFINITIONE, QUA DICITUR: SPEI VIRTUS DIVINITATIS INFUSA, PER quam CETERA CUM FIDUCIA NOBIS SALVUS, & CETERA VITA BONA EXPLETANTUR: NAM NOBIS SALVUS, & CETERA VITA BONA, PRIMARIO & PRINCIPALITER CONSISTUNT IN CONFECTIONE INFINITA BONI, QUI EST DEUS TER OPT. MAX. EJUSQUE VISIONE & FRUCTIONE BEATITUDO, QUAM NON MISER GRATA DIVINA, & ACCIDENTIBUS MERITO NOBIS CONFIRMIUR.

3. CETERUM SPEI THEOLOGICA ACTUALIS EST ACTUS SUPERNATURALIS, QUAO DESIDERATOR BONUM INFINITUM, DEUS: NAM DESIDERARE IDEM EST IN RE, AC SPERARE CETERUM BEATITUDINEM, UT NOTAT SANCTUS TOMAS 4. dist. 4. qn. 1. num. 7. PORRO PER SPEM DIVINAM, VELENTI ANCHORAGEM FORTISSIMAM, FIRMITATI VITIATORUM AD OBTINENDUM CETERUM BEATITUDINEM BONUM IN CELIS, QUOD PRIVUS FIDEI PERCEPERUNT: UNDE NON IMMERTO A MAGISTRO SENTENTIARUM (ID EST, PETRO LOMBARDI) 3. dist. 26. APPELLATU SPEI, CETERA EXPLETATIO FUTURE BONITATIS, EX DEI GRATIA, & MERITO PRÆCEDENTIBUS: FINE MERITI ENIM SPERARE, NON SPEI, SED PRESUMPTUOSI DICTO.

4. CONCL. II. OBIECTUM MATERIALE PRIMARIUM, FEI PRINCIPALE SPEI THEOLOGICA EST DEUS, SEI CONFESSIO BONI INFINITI, CONFESTIS IN VISIONE & FRUCTIONE BEATITUDO DEI. ITA IN RE COMMUNIS. Siquidem illud SPE DIVINA PRIMARIO AC IMMEDIATE SPERAMUS, FEI CONFESTIS DESIDERAMUS, QUD NON PERFECTE BEATITUDO: ATQVOC HOC NON PRESTAT, NISI DEUS TER OPT. MAX. QUATENUS CODEN IN CELIS CUM SANCTIS SUIS BEATITUDO FRUIMUR. ACCIDIT, QUD SI DEUS NON EST OBIECTUM IMMEDIATE SPEI SUPERNATURALIS, SPEI NON EST VIRTUS THEOLOGICA; Siquidem ad VIRTUTEM THEOLOGICAM REQUIRIT, UT ACTUS PRINCIPALIS IPHUS TENDAT IN DEUM, TANQUAM OBIECTUS IMMEDIATEM. (a)

5. CONCL. III. AD OBIECTUM MATERIALIS, & SECUNDARIUM SPEI THEOLOGICAE SPERANT OMNIA BONA, TAM ORDINIS SUPERNATURALIS, UT AUXILIA DIVINA, GRATIA FONDIFICIES, CONFONDO PECCATORUM, AC HUJUMLIDI; QUAM ORDINIS NATURALIS, QUD ALQUAM modo REMO-

TE

QUEST. I. DE SPE THEOLOGICA, ejusque obligatione.

133

RE CONDUCENT AD ATTINGENDUM OBIECTUM PRINCIPALE SPEI, UT PUTA PANIS QUOTIDIANUS, &c. ITA COMMUNIS. Siquidem ea omnia possunt ordinari ut media, vel proxima, vel falcem remota, ad attingendum obiectum principale SPEI, id est, DOMINUM DEUM IN CETERA GLORIA BEATITUDO POSSIDENDUM.

6. CONCL. IV. OBIECTUM FORMALE SPEI THEOLOGICAE ETIAM PLAMET BONITAS DEI, QUAMENUS NOBIS BONUS EST. ITA DOCTOR SUBTILIS 3. dist. 27. quest. 2a. TANNERUS tom. 3. dist. 2. quest. 1. num. 14. CITANS D. THOMAM, SUAREZ, & ALIOS: HERINICUS dist. 10. de spe, quest. 1. num. 11. SANIG, & ALII; QUAMVIS NONNULLI DIFFERENTIA, & PRÆTERITUM ILLI, QUI TENENT, QUOD OBIECTUM FORMALE SPEI, FEATUM VITIATORUM IPERANDI, ET SUMMA & MINUTA DEI PROMINENTIS FIDELITATIS, QUI, QUOD PROMISIT, POTEST PRÆSTARE, QUA OMNIPOTENS, ET VULT PRÆSTARE, QUA BENIGNITAS, ET CERTIFICATIO PRÆSTITUTUS EST, QUA FIDELITATIS EST: UT PROINDE (INQUIAM) SCIENTI OBIECTUM FORMALE FIDEI THEOLOGICAE EST INFALLIBILIS VERITAS, & CHARITATIS INFINITE BONITAS DEI, HIC & SPEI OBIECTUM FORMALE SIT SUMMA EJUSDEN FIDELITATIS IN SERVANDIS PRONIS. SED QUIDQUID SIT DE HAEC SENTENTIA, CAPTU CETEROQUA FAZIOLI, RATIO CONCLUSIONSI EST: QUA ILLEGIT OBIECTUM FORMALE SPEI, QUOD PROPRIE MATERIÆ AD APPERTIMUM, FEI DESIDERIUM OBJECTI MATERIALIS: SED TALIS RATIO MOTIVA EST BONITAS DEI, UT NOBIS BONUS EST, FEI COMMUNIUS AFERIT; ERGO. MINOR EX OPERE PATET: QUA VOLUNTAS Nihil APPERTIT, Nihil SUB RATIONE BONI.

7. NEOFOLIAT, QUOD DEUS SUBLATIONE BONI SIT OBIECTUM FORMALE CHARITATIS, REIP, ENIM, ADHUC DISPARITATE ESS; QUA DEUS EST OBIECTUM CHARITATIS, UT EST INFINITE BONUS IN SE, FEI UT EUM BONUM BONUM PROPERET DE DILIGITIBUS AMORE AMICITIA: SPEI VERO EST DEUS OBIECTUM FORMALE, UT EST BONUS NUBUS, & DILIGITIBUS AMORE CONCUPISCENTIA. DUPLEX, QUIPPE A THEOLOGICO SOLI DISTINGUITUR AMOR DEI: UNUS AMICITIA, FIVE (UT ALIUS LOQUITUR) BENOVITIA, QUA BONA DEO VOLUNTUM, QUATENUS IPSI SUNT BONA. ALTER CONCUPISCENTIA, QUA DEO BONA VOLUNTUM, QUATENUS NOBIS SUNT BONA: UT SI DEUM AMAMUS, QUA EFT NOBIS BENIGNUS, MISERICORS, &c. ADDITUR NOTAMEN, NOBIS: QUA SI DEUS AMAT, QUATENUS IN SE EFT BONUS, MISERICORS, INFINITE PERFECTUS &c. EST AMOR AMICITIA, QUA EFT PROSPERITATIS THEOLOGICA, & IMPERFECTIOR PRIOR. SOLUM ADDIT CUM HERINICUS loc. cit. n. 10. REIFFENSTUHL THEOL. MORAL.

QUOD PROMISSIO DIVINA SIT CONDITIO REQUISITA, UT POSITIUS CONVENIENTER SPERARE; NON AUTEM RATIO FORMALIS, & MOTIVA SPEI THEOLOGICÆ.

8. CONCL. V. ETIAM SPE DIVINA ABSOLUTE LOQUENDO SIT INFALLIBILIS, & CERTA, JUXTA ILLUD ROM. 1. SPES AUTEM NON CONFUNDIT, & ALIBI: NIHIL OMNIS NON ACCIDENTIS, & EX PARTE NOSTRÆ, EA POTEST ESTE INCERTA & FALLAX. ITA FILICCIUS tract. 22. nn. 248. & ALII. RATIO EST: QUA SPES CONSEQUENDI VITAM CERTAM SUPPONIT, ETIAM NOSTRAM COOPERATIONEM, & MERITAM: ATQVOC DE HIS NON HABEMUS CERTITUDINEM; NAM, UT DICITUR ECOL. CAP. 9. SUA JUSTA, & OPERA CORAM IN MANU DEI, ET TANDEM NOSTRA HOMINIS, URINAM ANORE, ANODIS DIGITUS SIT. ET HINC FIT, QUOD EX PARTE NOSTRÆ SPES NI INCERTA, MOX QUANDOQUE VANA & FALLAX, OB DEFECTUM NOSTRÆ COOPERATIONIS: QUAMVIS IN SCIPA PROPER INFALLIBILIS PROMISSIONE DEI SIT CERTISSIMA, DUXIMODO ALIUD Nihil DEFICIA.

9. CONCL. VI. CERTUM EST, EX TARE PRECEPTUM SPEI DIVINÆ, IDQVÆ ALIUD EST NEGATIVUM, QUA CENAMUR NUNQUAM DESPERARE, NEQUE PRÆTENERE, AC PRONDE OBLIGARE TEMPER, & PRÆP TEMP: ALIUD AFFIRMATIVUM, QUA ALIQUOTES PER VITÆ DECURSIUS TENEMUR, ELICERE ACTUM SPEI. HINC QUIPPE PETRI Lombardi 4. dicitur: SPERATE IN DOMINO. ET AD TITUM cap. 2. SABRIS, IUSTIS, & PIIS VITIIS IN HOC SACRUM, EXPEDITANTES BEATAM SPEM. ET SIMILIA IN S. SCRIPTURA PASSIM OCCURRANT; UNDE MERITO ALEXANDER VII. Hunc inter alias, ORDINE 1. PROPOSITIONEM DAMNAT: HOMO VOLUTO UNQUAM VITA SUA TEMPORE TENERE DILECERET FIDEM, SPEI, & CHARITATIS, EX VI PRECEPTORUM DIVINORUM AD CETERAS VIRTUTES PERENNIALEM. HAC PROPOSITIO EST DAMNATA.

10. CONCL. VII. PRÆCEPTUM AFFIRMATIVUM SPEI PER ACCIDENTEM FEI INDIRECTE OBLIGAT, QUOTES OBLIGAT ALIUD PRÆCEPTUM, QUOD OBSERVARI NEQUIT ALIUS ACTU SPEI DIVINÆ, SILEM VIRTUTALI. SIC FIT, QUANDO URGIT PRÆCEPTUM AGENDI PRECIENTIAM DE PECCATIS; NAM VERAM PRECIENTIAM NON POTESIT QUID AGERE, Nihil SILEM VIRTUALITER SPERARE, SILEM VENIENTIUM PECCATORUM CONFESSORUM EX MERITIS CHARITATI. DEIQUE MISERICORDIA; PROUNT IN FINILI DICTUM EST SUPERIUS (b) DE PRÆCEPTO AFFIRMATIVO FIDEI.

11. CONCL. VIII. PRÆCEPTUM AFFIRMATIVUM SPEI PER IE, & DIRECTE OBLIGAT IN PRIMIS CIRCA INITIUM VITÆ, QUANDO VIDELICET QUS SUFFICIENTER INSTRUCTUS DE REBUS FIDEI, FEI AD DEUM CONVERTERE TENETUR; JUXTA ILLUD ELOC. 11. ACCIDENTIUM AD DEUM CREDERE OPORTET.

I 3 quia

quia est, & inquietibus se remunerat. Alterum tempus est finis vita, quando homo in extremo confitutus maxime in Deum sperare tenetur, tum ob tentationes ex tempore ingruentes, tum etiam, quia tunc potissimum eo debemus intentionem dirigere, quo migrandum est, nempe ad Deum in eterna beatitudine aeternaliter consequendum. Obligat insuper quandoque praeceptum affirmativum Spei Divinae sub dicta vita nostra: veruntamen hujusmodi obligationi sufficiens satius per actus Spei, qui concurrunt in exercitio aliarum virtutum: prout in simili dictum est supra (c) fuisse declarando, quo tempore teneantur Fideles elicere aenum Fidei Theologice, que (terrata sicutem proportione) haec erunt applicanda.

QUESTIO II.

De Virtutibus Spei oppositis, Desperatione scilicet, ac Praesumptione.

SUMMARIUM.

12. Spei per defectum opponitur Desperatio, per excessum Praesumptio.

(d) Ut dictum Diff. I. num. 7. & legg.

13. Desperatio, in quo consistit?

14. Quale sit peccatum?

15. Quid agendum circa personas afflitas?

16. Peccatum in spiritum s. que?

Inter eam cur numeratur Desperatio?

17. Hoc potest confidere cum & sine actu infidelitatis;

Desperatio, quid?

18. Praesumptio, quid?

19. Potest committi dupliciter.

22. Cum qualibet virtus suo modo consistat in medio (d) hinc contram contingit peccari partim per defectum, partim per excessum. Id ipsum videtur licet in Spe Theologica, utpote cui per defectum opponitur Desperatio, per excessum autem Praesumptio non quidem, ac si nimium possumus in Deo sperare (Deus enim est infinite bonus, omnipotens, fidelis, misericors &c. & proinde ex parte objecti sui formalis non potest fieri excessus contra Spem Theologicam) sed solum, quatenus ex parte actus, seu exercitus Spei Theologice, potest fieri excessus, in quantum actus Spei exercetur modo indebito. Si-

quidem Spes Theologica includit judicium, & desiderium consequendi eternam beatitudinem modo debito, id est, ex tempore Christi, & accedente propria cooperazione: Desperatio et contra involvit judicium de ea nunquam consequenda: Praesumptio vero includit judicium, ac desiderium consequendi eternam beatitudinem modo aliquo indebito, v.g. per solam fidem, vel ex puris naturalibus, aut vivendo feculente, ut amplius in progressu declarabatur. Hinc sit.

13. CONCL. I. Desperatio opponitur virtuti Spei per defectum, & committitur, cum quis desperat, scilicet remissionem peccatorum, & gloriam eternam esse consequatur, atque ideo omnino contumaciam etenim consequendi intermitit. Duo sequuntur in Desperatione intervenient: primo iudicium intellectus, quo quis judicat, sibi nimis arduum, & impossibile esse consequi beatitudinem. Secundo fuga voluntatis, qua quis refugit salutem tamquam obtineri impossibilem, atque ideo ab ejus procuratione ob difficultatem modicorum apprehensionis defit. Ita Mairtrius diff. 10. Thol. Moral. n. 40. & alii: quamvis bene notet Herinx diff. n. 50. quod Desperatio proprietas in ipsa voluntate, & actu ipsius, quo quis non vult amplius prosequi beatitudinem, aut media ad eam consequendam opportuna adhibere: iudicium vero illud, quo quis putat, se non amplius obtentur beatitudinem, potius statimque praeviuit, atque inducens ad Desperationem, non autem peractio Desperatio.

14. CONCL. II. Desperatio ex genere suo est peccatum mortale, atque inter cetera maxime periculatum. Ratio est clara: quia Desperatio, directe opponitur Spei Theologice: & qui avertit hominem ab ultima fine suo, seu coelesti beatitudine, simulque media omnia ad hanc consequendam abicit, quis neget, eam esse maxime periculatum peccatum? Unde Hilarius lib. de Summo Bono, c. 14. ait: Perpetrare flagitium, mors animae est; desperare autem, descendere in infernum.

15. Hoc tamen intelligendum est de vera, & voluntaria Desperatione: nam quaque accident tentationes violentes, afflictiones graves, & inconfolabiles misficiunt, quibus interdum anime cruciantur, ita ut omni Spe defitute videantur. De his autem non procedunt haec tenus dicta, quia sunt potius tumores, & angustiae excitate a diabolico,

dolo, vel ex turbatione quadam, autem complexione melancholica provenientes, absque vero & deliberato conlens voluntatis. Super his tamen prudenter invigilare debent Confessari, hujusmodi afflictas personas in Domino patrem confolando, eisque offendendo, quod talia culpa vacent, quoniam voluntas eidem non contentias; ad proinde calidem adhortando, ut agota propria infirmitate, atque demeritis, scilicet pectoris in finium bonitatis & misericordie Dei, merita Salutiferae Passionis Iesu Christi Domini nostri: simulque non obstantibus quibuscumque afflictionsibus, & molestiis bonum operari minima desitam.

16. CONCL. III. Desperatio recte consumatur inter peccata in Spiritum sanctum, que communiter cum Magistro Sententiarum 2. diff. 43. & D. Thomas 2. 9. 14. art. 2. lex enumeratur: videlicet Desperatio, Praesumptio, Impunitia, Oblitinitas, Impugnatio veritatis agitur, & fratera gratie Invictus. Ita Doctores communiter nam Desperatio ipsam Delictum munificient, & gratiam, qua Spiritui sancto, seu Fonti omnium bonorum, tribui peculiariter solet, ex malitia contempti abicit; iuxta quod impiorum dixerunt, Jerome 18. Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, & una quique praesumimus cordis sui malum facimus.

17. CONCL. IV. Desperatio potest consistere in actu Infidelitatis, quamvis non raro habeat annexam Infidelitatem. Ita Mairtrius loc. cit. n. 34. cum alii. Ratio primae partis est: quia potest quis actuum Desperationis elicere, quamvis non sentiat aliquid contra fidem; ut si quis credit quidem, Deum esse suffit ac misericordem; desperet tamen ex eo, quia justitiam salutis habere impossibilem ob suam proritatem ad peccandum, & contrarietatem, quam in se experitur ad bene agendum. Altera pars

ex eo liquet: quia Desperatio facile exexcitat intellectum, ut quis credat, Deum non esse infinitum bonum, ac misericordem. Unde Cain ab Abel occidit a Deo correptus, desperans, Deique misericordiam negans ait: Major est iniquitas mea, quam ut veniam miserere. Gen. 4. Et in hoc posteriori sensu Magister Sententiarum 4. c. definit Desperationem, dicendo: Desperatio est, quia quis diffidit penitus de bonitate Dei, diffidans suam malitiam Divinae bonitatis magnitudinem excedere.

18. Quantum nunc attinet ad Praesumptionem, quae est alterum peccatum Spei Divinae oppositum per excessum, ea recte definitur, dicendo: Praesumptio est Spei obnivendi a Desperatione & gloriam eternam inordinate; id est, aliter quam Deus obtinendam statuit. Et hujusmodi Praesumptionem esse peccatum ex genere suo mortale, atque unum ex fessis peccatis in Spiritum sanctum, conveniunt Doctores.

19. Dupliciter autem peccatum Praesumptionis committi potest. Primo, cum quis presumit, se Divinam gratiam, aut eternam gloriam ex seipso, & propriis naturae sue viribus adipisci posse: quo modo Pelagiani, antiqui heretici, & a D. Augustino acerrime impugnati, præsumebant, se propriis viribus sine supernaturali auxilio Dei omnia precepta servare, & eternam beatitudinem mereri. Secundo contingit Praesumptio, quando contra quis præsumit, se sola Dei misericordia ac liberalitate, Christique meritis, absque propria pietatis, & cooperatione per bona opera, beatitudinem, vitamque eternam consecutatur. Et talis era Praesumptio Lutheranorum, aliorumque quorundam Haereticorum, qui per solam fidem in Christum ab aliis bonis operibus sperant beatitudinem adipisci, quam S. Concilium Tiad. sess. 6. c. 9. appellat inanem hereticorum fiduciam, & in progressu pluribus refutat.

DISTINCTIO VI.

De Charitate, ejusque Obligatione.

QUESTIO I.

Quid sit Charitas, & que ejus obligatio?

SUMMARIUM.

- 1 Charitas & amor, generatim quid?
- 2 Charitas, ut virtus Theologica, quid, & quod obiectum ejus?
- (a) Juxta dicta Dist. 5. n. 7.
- 3 Deus quomodo appetetur Charitas?
- 4 Praeceptum de diligendo Deum, partim affirmativum, partim negativum.
- 5 Et facit diligendo Deum super omnia appetitivam.
- 6 Deum super omnia amore intensiore, & appetitivam, quid?
- 7 Probatio Conclusio.
- 8 Praeceptum diligendi Deum obligat ad frequens exercitium.
- 9 Quo determinato tempore illud obligat?
- (b) Dist. 2. q. 3. per torum.
- Tres prepositioes quoad hoc dannatae.
- 10 Tria sunt diligenda, Deus, nos ipsi, & proximus.
- 11 Praeceptum diligendi proximum, quantum, & unde crastina?
- 12 Et non facit per solos affectus externos.
- 13 Debenus etiam diligere corpus nostrum.
- 14 An creature irrationalies ex Charitate sint diligenda?

Charitatis nomen generatim significat idem, ac amor seu dilectio; plerunque tamen tum in S. Scriptura, tum a SS. Patribus fuitur in bonam partem, nempe pro amore boni honesti, seu bona voluntate. Amor autem indifferenter in bonam & malam partem accipitur, nempe vel pro amore Dei, vel mundi, & pro amore tum honesto, tum illicito, & carnali. In presenti igitur loquimur de Charitate, prout est tertia virtus Theologica, & omnium aliarum virtutum praestantissima, de qua Apostolus 1. Corinth. 13. inquit: *Dunc autem maneat fides, spes, caritas; tria haec: major autem horum est caritas.*

Pro-

Quest. I. Quid sit Charitas, & que ejus obligatio. 137

Propositionem damnavit: *Homo nullo unquam vita sue tempore tenetum elicere acnum Fidei, Spes, & Charitatis, ex eo praeceptorum disiunctorum ad eas virtutes perirentium;*

5. CONCL. III. Praecepto diligendi Deum super omnia, seu ex poto corde, facit diligendo effectare Deum super omnia appetitiva. Ita communior Doctorum, paucis exceptis, qui volunt adeste obligationem diligendi Deum super omnia etiam intensive. Ceterum ut hac decursum saepius obligat.

9. Quo autem determinato tempore curat ejusmodi obligatio, variant Doctores quamvis convenienter-pafsim in hoc, quod centent obligari. I. Circa initium usus rationis. II. Circa finem vita. III. Quando quis gravi urgetur tentatione, praeternit odii Dei cum periculo contentus, nisi ad Deum per actum amoris convertatur. IV. Tota vita lapsus, ita videlicet, ut non multo tempore differendus sit actus dilectionis Dei, co ferme modo, quo superius (b) determinatum est tempus, quo Fideles tenent elicere actum Fidei Theologice. Hinc conformater dicitis ibidem num. 33. Doctor Subtilis 3. dist. 27. q. no. 5. quantum ad secundum, dubitative tamen, innuit, hoc praeceptum urgere singulis diebus Dominicis, dum att. *Quando autem sit hoc (ut quis teneat habere actum dilectionis Dei) forte determinavit hoc illud praeceptum divinum: Sanctissima Sabaudia, &c. Ecclesia speciebat quantum ad Milianum audiendum in die dominico, & conser. dist. 2. cap. Milias. Hac ille. Solan nota, sequentes Propositiones esse vitandas, ut pote quas dannavit Innocentius XI. quorum prima, ordine. 5, sic habet: *An pacem mortaliter, qui actum dilectionis Dei semper in vita exterior, condemnare non audemus. Altera, ordine 6. talis est. Probabile est, na singulis quidam rigore quaqueuissimus per se obligare praecipuum charitatis erga Deum. Ultima, ordine 7. ita sonat: Tunc solum obligat, quando tenemur iustificari. Non habemus aliam viam, qua iustificari possumus. Omnes haec tres Propositiones sunt dannatae, sicut jacent; & merito, ut probant authoritates S. Scripturae n. 4. & 8. allegante.**

10. CONCL. V. Ex Charitate generatim tria nobis sunt diligenda, videlicet Deus, Nostrempf, & Proximus. Pater hoc ex illo Mat. 10. *Dilega Dominum Deum tuum, & proximum tuum, secutus te ipsum;* nam hoc ipsum, quod mandatur, ut quis diligat proximum, sicut le ipsum, dilectio sui ipsius non tantum invenitur (qualivis, cum haec a natura fatis detinetur), quinimo homini congenita exstat, expessiori praecipuo opus non fuerit) sed in super ipsa praetertut dictione proximi.

11. Ce-

11. Ceterum in alato S. Scriptura tex-
tu sicut dicitur similitudinem, non aqua-
litatem, prout accipitur Matth. 5. *Efeso*
perfeci, sicut & Pater noster celestis perfec-
tus est, & alibi saepe. Hinc non jubeatur
diligere proximum, quantum nos, sed sicut
nos; hoc est, primo loco post Deum nos
ipsos, deinde ad normam, & exemplar no-
stra dilectionis, proximum. Charitatem in-
clinat potius in bonum sui subiecti, quam
aliquius extranei, idque ob majorem conju-
nitioem s. nam potius et unitas, quam unio.
Verum ipsa dilectio proximi necessario sequi-
tur ex precepto diligendi Deum, prout notat
Doctor Subtilis 3. diff. 37. q. 9. s. contra
nam amans perfeci Deum, hoc ipso
debet velle, quod & proximus amer Deum:
quia proximus est quoddam bonum extrin-
secum Dei, cuius gloria auger per hoc,
quod proximus ipsum amer, eique serviat.
Unde ad Charitatem spectat, hanc & simili-
bona desiderare proximo propter Deum (quod
etiam dicendum est bonis proximi corporali-
bus, aliisque externis, quatenus confidantur
ut cedentia ad gloriam Dei) quia ad ean-
dem virtutem pertinet intentio finis & ele-
ctio mediorum. Herenix part. 3. diff. 11. q.
4. & alii.

12. CONCL. VI. Preceptum diligendi pro-
ximum (quando videlicet illud obligat in oc-
casibus sublevandis necessitatibus, aut de-
ponendis odium, vel huiusmodi) non facilius
fit per solos actus externos, sed adiit obliga-
tio diligendi ipsum etiam per actus inter-
natos & formales Dilectionis. Desumitur
hoc ex pluribus S. Scriptura testimonio-
bus ut illo Matth. 22. & Luc. 10. Dilige-
proximum tuum, sicut teipsum. Item 1. Joan.
4. *Charitoni*, si Deus dilexit nos, & non debet
nos alterum diligere; ubi in sequibuscis
plura quod hoc. Unde Apostolus Rom. cap.
12. vult, ut sit dilectio sine simulatione; aqui-
ea, que exhibetur actu exteriori, sed
abique ullo actu interno dilectionis, non
est sine simulatione, ergo. Et hinc Inno-
centius XI. sequentes duas Propositiones
damnavit, quarum prior, ordine 10. sic fo-
nat: Non tenetur proximum diligere alios in-
teriori & formali. Altera vero, ordine 11. est
talis: Preceptum proximum diligendi satisfacere
possamus per solos actus externos. Et merito
utramque est damnata: nam diligere, toties in
S. Scriptura preceptum quod proximum,
importanter actum internum & formalem,
suo tempore prouidentem in opus externum,
juxta illud 1. Joan. 3. *Filioli mei*, non dilige-

nus verbo, neque lingua, sed operi, &
veritate, cum concordantia.

13. Addunt quoad praemissa Doctores cum
S. Augustino lib. 1. de Doctrina Christiana.
cap. 23. etiam corpus proprium ex charita-
te esse diligendum, & eo quod possit participa-
re eternam beatitudinem, postquam fuerit
reunum anima post generalem Resurrec-
tionem. Verum hoc membrum sufficiens
jam includit sub dilectione sui ipsius.
Neque huic dilectioni corporis repugnat moder-
ata & rationabilis caritatis carnis: qui-
nino cum ejusmodi discreta, carne mortifi-
catione fit medium consequendi eternam cum
animi felicitatem, ea spectata de verum cor-
poris amorem, sicut ad amorem filii dis-
iplina debita a dilectionis parentibus impos-
ita.

14. Quares, an etiam creature irrationa-
les ex Charitate sint diligentes? Refut-
cum D. Thoma 2. 2. q. 25. art. 3. & aliis
passim, quamvis excharitate possimus dilige-
re creaturas irrationales, sicut bona, que
alii ex charitate dilectis volumus, quatenus
seculiter ex charitate volumus eas conser-
vari ad honorem Dei, & utilitatem no-
stram, vel proximum, iuxta quod Eccles. 23. precepit Deus: Si videris animalia
dilectare jacere sub onere, non perturbabis, sed
sublevabis eum: o Nihilominus creature ir-
rationales non sunt amanda secundum se,
qua si ipsi propter semetipsas, & abique re-
spectu ad honorem Dei, vel utilitatem no-
stram, aut proximum, vel minus bonum:
quia chartas fundatur super communicatione
beatitudinis eternae, cuja creatura irrationalis
capax non est: neque etiam est ea proximus
noster, ac proinde preceptum Dilectionis
nisi ad ipsam non extenditur.

Q U A E S T I O N E II.

De Dilectione Inimicorum.

S U M M A R I U M .

15. Datur speciale preceptum de diligendo ini-
micos.
16. Vi illius tenetur inimicus exhibere gene-
ralia signa dilectionis.
17. Vindicta quibus interduci?
18. Exempla de Dilectione inimicorum.
19. Tenetur depone odium, & internum
rancorom erga inimicum.
- (c) Ut dictum n. 17.
20. Eaque veniam reganti remittere injuriam;

Non

non item satisfactionem, sed damnum
illatum.

21. Specalia signa dilectionis, an Exhibenda
inimicis?

22. Corollaria.

23. Limitatur allata doctrina.

24. Licitum tamen est, odisse peccatum ini-
miei;

25. Atque de ejus panitione latari.

15. CONCL. I. Certum est, dari spe-
ciale preceptum Charitatis de ini-
miciis diligendi. Ita omnes Catholici: sic
enim expresse precepit Christus Dominus,
Matth. 5. Ego autem dico vobis, Diligit inim-
icos vestris, benefacite his, qui oderunt vos.
Et hoc non esse consilium cunctarum, sed
vera preceptum, est communis, & con-
cors omnium Theologorum sententia, pro-
ut notat Maistrus Theophil. Theol. Mor. n. 53.
Accedit illud Levit. 19. Non oderis fratre
tuum in corde tuo: non queras ultionem, nec
memor eris iniurie. Et Proverb. 23. Si gne-
rius inimicustus, cibis illum, si frater da
cibibere. Item ad Rom. cap. 12. Nulli malum
pro malo redditis Sc. Ceterum quodlibet
potissimum remaneat, ad quamvis se exten-
dat istud preceptum Charitatis de diligendo
inimicis: unde sit

16. CONCL. II. Ex speciali precepto
Charitatis sunt inimicis exhibenda generalia
signa dilectionis, que communiter omnibus
evidens status & conditions hominibus pre-
stare solemus. Ita communis. Ratio est:
quia talis negatio generalis signi dilectionis,
seu exclusio ab eo, vindicta cupiditatem in-
dicat, qui privat eius interdicta, iuxta cit-
textum, non queras ultionem, & alibi.

17. Dicitur notanter, que priuatis est in-
terdicta. Nam alia ratio est in Patente. Pre-
lato, aliisque Superioribus, qui subditos in
se peccantes a communibus beneficiis, aut
amoris indicis, correctionis gratia aliquam-
diu possunt excludere; quamvis si alter sit
emendatus, & insufficiente correctus, ejus-
modi communia amoris indicia rursum sint
exhibenda. Si pater offensus filio, potest
in locum paenae eidem negare reconcilia-
tionem; immo a domo ad tempus excludere,
donec resipiscat, aut convenientem penam
laesse confatur, exemplo Regis David, qui
dix a facie sua excludit Abafalon filium suum,
2. Reg. 14.

18. Ex praemissa Conclusione inferatur
primo cum Doctoribus passim, inimicum
non esse excludendum a generali dilectione

proximorum. Unde si quis committere orez
pro omnibus, excludo inimico, peccat:
quamvis enim ad orandum nullum precepto
tenetur, tamen eo ipso, quo pro omnibus
orat, nequit tuta conscientia inimicum ex-
cipere. Similiter qui omnibus pauperibus
accurrentibus elemosynam distribuit, pec-
cat cum negando uni pauperi sui inimico.
Idem multi extundunt ad casum, quo quis
pluribus simul occurreret, salutis omnes
preter inimicum: quia in tali eventu vi-
detur negare signum universalis Charitatis,
& videtur adest notabilis contemptus, aut
scandalum. Veruntamen eti frequentier id
accidat, nihilominus Bassius V. *Charitas*,
nn. 14. cum alias Authoribus, notat, bene
ponderandam esse magnitudinem scandalum, &
intentionem personæ: si enim vel nullum,
vel parvum sit scandalum, idque fiat non
ex odio, sed in significacionem gravaminis
accepti, ut alter deinceps caveat offendere
in ferre, non videtur peccatum saltum mortale
incurriri.

19. Inferatur II. Quemlibet obligari ad
deponendum odium, atque internum ran-
corem erga inimicum, qui comittatur appre-
hensione vindicta: idque tum per textus S. Scriptu-
rae n. 15, allegatos, tum ex illo Matthei
6. ubi Christus nos in hunc modum orare
praecepit: Dimittite nobis debitorum nostrorum, sicut
et nos dimittimus debitorum nostris. Hinc
idem Servator noster Matth. 18. dixit:
Si & Pater natus celestis faciat nobis, si non re-
misit unquam quisque fratri suo de cordibus ve-
stris. Et haec ipsa de causa tenetur qui etiam
cavere a signis quibusdam propinquos,
que gerunt probabilem suspicionem rancoris
ut cum quis nunquam vult loqui injuriant
vel cum ei obviat, diversit, vel torso vultu
respicit, & huiusmodi: nam ex talibus sig-
nacis patet inimicitia, sumique oportet etiam
ab omni specie mali absolvere. 1. Theofal., Hoc
tamen limita nisi ejusmodi signa exterio-
ra amicitiæ ad tempus negentur in justa
punitione, quam comittatur zelus justi-
(c) vel nisi negentur ex eo, quia alio-
quin timetur inimicus in sua malitia futurus
obstinatior, aut provocandus ad aliud malum
inferendum, sive aliud inconveniens inde
oritur prædictivus. Angelus V. *Dilegere*,
& alii.

20. Inferatur III. Quod proximo venientia fin-
cere roganti teneamur remittere injuriam.
Hinc quippe Christus Luc. 17. precepit, dicens:
Si peccaverit in te frater tuus, & penitentiam
egorit, dimissi illi, & si spes in diem pec-
ca-
ta.

cauerit in te, & sepius in die conversus fuerit ad te, dicens, panis me, dimittit illi cum concordantis. Non tamen idcirco ab offendo necessario remittenda est satisfactio pro injurya, vel damno sibi illato: quimodo injuriam, vel damnum passus, potest pereire debitam satisfacionem: & si alter hanc ultro praefare nolit, etiam via Iuris, intentando videlicet Actionem injuriarum, vel petendo restituitionem, seu recompensationem dannorum illatorum, coram competenti Judice ipsius satisfacionem postulare. Ratio hujus est: tunc quia licet est cibarius, ius suum in Judicio profici (cummodo hoc sit factio omni pravo affectu, aequo animo teneat vindicari).

21. CONCL. III. Specialia signa, & argumenta dilectionis, inimicis exhibere, vel eisdem peculia benevolentie & dilectione profici, confundiri, non praecipuum. Ita communis. Ratio est: quia non tenemur inimicos magis diligere, quam alios proximos. Nihilominus confitit, & majoris perfectior est, ita fides proper Deum superare, ut etiam singulari benevolentiam inimicis impendamus, exemplo Christi Domini, qui pro suis crucifixibus oravit.

22. Inferatur proinde cum Laymano lib. 2. tract. 4. cap. 10. & aliis, inimicum agrotum invadere, medium solari, hospitio recipere, obviatio factum salutare, familiariter cum coagere, ac hujusmodi, per se loquendo, atque extra calum necessitatibus, aut iandalis, non esse de praecerto: quia haec sunt specialia amoris signa, que inimicis nemo tenetur exhibere; quianvis talibus specialibus benevolentie signis exhibitis inimicis diligere, sit opus Misericordiae spiritualis, & valde meritorum.

23. Adiutor notarior, per se logendo &c. Nam fuscus est, si exeroquin sequatur scandalum, aut inimicum in necessitate postus euifodi benevolentie, vel auxilio specialiter indiget. Siquidem imprimis quilibet tenetur scandalum, & nunquam proximi vitare, quies potest absque gravi suo detramento. Unde peccat, si quis negando specialia signa amoris, que ante praefata lo-

lebat, maius erga se hominis odium, vel iram conciter. Idem dicendum, si speret, salutatione inimici, vel simili benevolentie signo, animum ejus sibi, ac Deo facile reconciliandum, & nihilominus eumodis signa subtrahat. Layman loc. cit. Deinde si inimicus sit in causa necessitatis constitutus, urget illud, quod habetur Prover. cap. 25. & Rom. 10. Si eruerit inimicus tuus, cibum illum. Hinc observant Doctores, quod quilibet semper debeat animo paratus esse, ipsaciat subvenire inimico, cum si graviter indigerit, & alter commodo poterit.

24. CONCL. IV. Licitum tamen est & honestum, in peccatoribus & inimicis odifice atque detrahari peccatum, illudque per emendationem tollere, & optare, ut a Deo, aut a Superioribus puniat. Ita Scottus 3. diff. 30. q. usq. Maftrius diff. 10. Theol. Mor. num. 55. & alii. Ratio est: quia si non habetur odio persona inimici, quia ad imaginem Dei formata est, & capax exigit attentionis beatitudinis, sed potius ejus peccatum, quod tolli, & corrigi, atque ponunt volumus. Unde & regius Psalter. Psalm. 108. exoptat, dicens: Deficiunt peccatores a terra, & iniqui, ita ut non sint; id est, efficiatur, ne amplius sint peccatores.

25. Et haec ratione per Judices, ac publicos iustitiae Ministrorum, rectifici peccatores puniantur, immo & pro communi Reipublice tranquillitate, aut exigente iustitia, ultimo quandoque supplicio afficiuntur. Atque eadem ratione licetum est, & eumodis malefactorum punitione latri, quatenus nimur per eam tollitur malum peccati, & publicum Reipublica incommode: & contra tristari, si videmus peccatores properas. Aliud enim est, peccatum in proximo odifice, squalidum, & correctionem optare: aliud vero, per sonam proximi odio habere, que ad imaginem Dei facta est, atque aeterna gloria capax existit. Illud licitum est atque bonum, non autem istud.

QUESTIO III.

De multiplicibus actibus Charitatis.

SUMMARIUM.

26. Actus Charitatis, qui?
27. Dilectio,
- Beneficentia,
- Gaudium.

29. Pax,

29. Pax, &
30. Misericordia, quid?
- Huius virtus opposita.
31. Opera Misericordia corporalia.
32. Et spiritualia, que?
33. Ex his duo præcipue examinantur a Theologo.

26. CONCL. I. Plures sunt actus, vel potius effectus Charitatis, videlicet Dilectio, Beneficentia, Gaudium, Pax, & Misericordia; hujusque rursum alia sunt opera corporalia, & alia spiritualia. Ita communis, & patet inductione.

27. Primus igitur, ac præcipuus Charitatis actus interius, est Dilectio, qua alteri per charitatem voluntus bonus. Porro hinc interno actus Charitatis, quatenus tendit ad proximum nostrum, respondet actus aliquis exterior, qui dicitur Beneficentia, et hoc velut exercitio ipsius dilectionis interior: siquidem per Beneficentiam proximo re ipsa bona tribuumus, quod ei volumus, ex interno Charitatis affectu, siue dilectione. Hinc 1. Joan. c. 3, dicitur: Filii, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate; id est, tum animo, tum externa exhibitione.

28. Gaudium non tam virtus est, quam effectus virtutis, seu ipsius Charitatis; nec aliud est, quam quies animi in bono prefracti, & possesto. Nam dum Deum ex Charitate diligimus, mox latenter ipsius bonis, ut prædictus invenimus perfectoribus Divinis, ex extoratione. Nomini sui, conversione Gentium, ac hujusmodi: ac similiter, si proximum veraciter diligimus, gaudemus de bonis ipsius, videlicet de conversione ejus a peccatis, de profectu in virtutibus, immo & de bonis alius in spiritualibus, tum temporalibus.

29. Secundus similiter est actus, seu potius effectus Charitatis, iuxta illud Apost. ad Galat. 5. Fructus autem spiritus sunt charitas (id est, actus dilectionis interior) gaudium, pax &c. Et P. 1. 19. Pax multa diligentibus legem tuam. Porro Pax secundum D. Augustinum 1. 13. de Civit. Dei. 13. est tranquillitas optimis. Confitit autem in hoc, quod nostra voluntas Divina voluntati conformat, ad eamque reliqua intiores appetitiones accommodet. Item in eo, quod nostra voluntas cum proximi voluntate concordet in his, que ad eum salutem, & eternamque beatitudinem pertinent.

30. Misericordia est virtus proxime ex

Charitate trahens originem, eaque inter virtutes proximum recipientes tenet principatum. Definitur autem a S. Augustino 1. 9. de Civit. Del. c. 5, quod fit aliena miseria in corde nostro compatio, qua si possumus, subvenire compellimus. Duo quippe Misericordia complectitur, videlicet dolorem illum, qui ex alieni mali consideratione nascitur: & actionem virtutis, quo si possumus, aliena miseria subvenire conamus: quod fit per opera Misericordia, tum corporalia, tum spiritualia. Hinc virtus Misericordie per excellentem opponit nimis cordis mollescere, seu nimia indulgentia: per defecatum vero coris durities, atque crudelitas.

31. CONCL. II. Opera Misericordia reddit dividuntur in corporalia, & spiritualia. Ita communis. Et quidem corporalia (sic dicta, quia ad corpus referuntur, & circa illud exhibentur) sunt septem: videlicet, Eserientes pacere, frumentis potum dare, nudos operare, captivos redimere, agrotos visitare, peregrinos hospitio suscipere, mortuos sepelire. D. quibus omnibus fit mentione Matth. c. 25, atque extant plurimi alti textus S. Scripturae patrum occurrentes, & loquuntur ille vulgatus versiculos:

Vixi, poto, cibo, redimo, rego, colligo, & c.

32. Opera Misericordia spiritualia, seu quae ad animum referuntur, sunt itidem septem: videlicet, Peccantes corrigerre, ignorantes docere, dubitantibus recte consolare, pro falso proxime orare, consolari metitos, improborum injurias patienter ferre, aliorum offendam remittere. Et de his loquitur alter vulgatus versiculos, sub ly consule etiam docere complectens, dum habet:

Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

33. Ceterum dimisit alii actibus Charitatis, utrum de quibus minor est difficultas, Theologo potissimum bona opera Misericordie examinare solent, videlicet largitione Melanolyne, per quam pleraque opera Misericordia corporalia excentur, & correctionem fraternalm: unde de his, cumque obligationes, speciales Quæstiiones initiantur.

QUÆSTIO II.

De Präcepto dandi Eleemosynam.

S U M M A R I U M,

- 34 Eleemosyna quid?
 35 Eleemosyna quandoque est de Precepto.
 Ad obligacionem dandi Eleemosynam duo concuertere debent; que?
 37 Cavararium.
 38 Necetas proximi triplex, extrema, gratia, & communis.
 39 Bona superflua natura, &
Superflua statui, quis?
 40 Tempore necessaria extrema proximi, danda est Eleemosyna de superfluis natura sub precepto.
 41 Limita ut hae doctrina.
 42 De superfluis natura, & statui, danda est Eleemosyna etiam gravem necessitatem patiens.
 43 In necessitate communi teneret quis de bonis superfluis nature, & statui dare Eleemosynam sub ventia.
 44 Nisi subiuxta ratio negandi, & que?

34. A dvertendum, quod Eleemosyna generalissime accepta communiter definitur, quod fit aliena misericordie sublevatio. Et hoc modo Eleemosyna tam latenter patet, quam late fere extundit misericordiam, quibus creatura rationalis est subiecta, sicut Eleemosyna complectitur subiecte omnia opera Misericordiae, tam corporalia, quam spiritualia. Magis tamen ad propria, Eleemosyna accipitur pro opero Misericordiae corporali, sicut opus, quo aliquod ex compunctione proprii Deum indigneatur. Unde Eleemosyna est actus exterior virtutis Misericordiae, quem tenet ex motivo sublevandi miseritatem proximi: quamvis entiam est positus actus Charitatis, si fiat ob amorem Dei.

qui taliter velint necessitatem, non tenet ut praecopto dandi Eleemosynam. Sed multa refutat difficultas, que necessitas proximi inducit obligationem dandi eidem Eleemosynam, & quis centaur habere bona superflua, ita ut obligetur de ipsius dare Eleemosynam, superponit sibi quae patet facta vera necessitas proximi.

35. Pro resolutione hujus Questionis nesciario est præmittendum, quod triplex potest intelligi necessestas proximi. Una extrema, cui si non succurratur, proximi vita certe, vel probabilitate periclitabitur. Altera necessitas dicitur gravis, cui si non fuerit veniarum, proximus vitam agere & diffundere conservabit. Tertia necessitas est communis, & ordinaria, qualis est coram, qui olatim mendicare solent.

35. CONCL. I. Eleemosyna quandoque est in precepto, tenemurque sub peccato mortali aliquando per Eleemosynam fucurre proximo. Ita omnes Catholici. Pater dicit ex S. Scriptura, ut Eccllesiastico 4. Eleemosynam passus: ne defraderes, item Lc. 21. Veritas amens quod supradixit, date Eleemosynam, & alibi. Et quidem Eleemosynam corporalium non tantum sub confito, sed quandoque cadere sub precepto, patet ex illo Matt. 25. Dicuntse a me maledicti in ergo acerum: 39. Deinde etiam dupliciter potest quis intelligi, habere superfuit bona. Primo quidem superfuit bona: qualia conseruentur que non sunt necessaria ad vitam huius mundi rursum sufficiantur, unde deinde requirentur ad honestam conservacionem statu fixe non. Secundo superfuit statui per sona quonia bona possunt seruentur ea, que etiam non sunt necessaria ad conditionem, seu statuum per se conservandum. Et haec distinctione ostenduntur a contrario sensu: nam, ut ex te

minis pater, necessaria ad naturam dicuntur, que requiruntur praeclit ad vitam conservandam. Necesaria ad statum vero, que ad sumum, suorumque statum conservandum requiruntur. Nunc sit sententia vix amplius dabatur superfluum statu, siue praefitis praeciput, dandi Eleemosynam graviter indigentibus de superfluis statui, plurimum enerbarunt, jure meritissimo Innocentius XI. intercalatae

40. CONCL. III. Tempore necessitatis extremae, vel quasi extremae proximi. Ele-
molyne est danda sub pracepto de superfluis
natura seu vita; quamvis finis necessitatis
utriusque persona; maxime si id fieri possit sine
gravi dispendio proprii status. Ita communis,
et certitudinem affert Joannes Carden-
tius, ad Proposit. 12. Innocentii XI. num. 9.
Et hoc quidem clare definitur ex haec-
tatis, aliquip plurius textibus Sacra
Scriptura. Accedit ratio: quia ordinis Cha-
ritarum per se loquendo, preferenda est vi-
ta proximi decenae status nostri. Hinc S.
Ambrosius, relatus a. Pasei dispe. 86. sic ait:
Pace famemorientem: quisquis eum pacem
domini servare poterat, si non pavisti
occidiisti.

41. Dicitur, maxime si fieri posse sine
gravi dispenso proprius statim. Quia in primis
cessat hec obligatio, quando quis non potest
succurrere proximo, nisi cum plena verio-
situ statim: tum quia Charitas non obligat
respectu proximi cum detrimento proprio
respective gravi: tum etiam, quia utilius
est Republica Nobilium retinere statum
suum, quam quod privatus pauper vitam,
aliquoquin ad breve tempus durarunt, non
tam cito finier, prout argumentaverunt Herinx
dis. 12. qd. 3. num. 46. Deinde, nemo te-
netur pauperi magnam dare quantitatem pe-
culie ad emendam exquisitissime medicina-
lum ipsi necessarium, sed sufficiere adhibere

44. Interius, non aut raro aliqui nega-
nt: quia tunc nulla omnino culpa foret,
negare Eleemosynam. Porro quicquid iusta
causa negandi Eleemosynam pauperibus ro-
ganibus, inter alias confertur ea, si dives
propositum habent alios pauperibus dandi, vel
loco aut tempore oportuni, five pauper-
ibus magis indigentibus. Quod si vero abun-
dans divisus omnes proflus pauperes fer-
pellat, in malo plane statim videtur id est,
utpote cum divite Epulone omni Charitate
Dei & proximi exitus, atque inordinato
nimam amore divitiarum affectus, cum
Christus dicat Matth. 6. Non positis Deser-
tere, & Mammens, Layman loc. cit. no. 5.
& ali.

Media communia. Layman 4. 2. tract. 3. c. 6. n. 3. Sa Vers. Eleemosyna n. 4. & alii. Insuper cessat isthac obligatio, si tibi constet, quod ab alio iuvandus sit pauper; nam tunc non censetur esse in extrema necessitate.

42. CONCL. IV. Loquendo nunc de bonis superfluis & natura, & statu persona, convenientum Doctores, ex eisdem dandasam esse Eleemosynam non solum patribus extremam, sed etiam gravem ducentarum necessitatam. Hinc, ut omnitemperantur citam Sacrae Scripturae textus, S. Ambrosius 1. officiorum, cap. 31. art: *Grandis culpa est, si sibi se fideliter dicas, & scias, cum famelis laborare, erumnam patris presertim sumendicare curas.* Quibus potremus verbis eos indicari, qui honestis parentibus nisi lepe gravare, puritate premuntur, dum publicis mendicis care erubescunt. Et quia in nonnullorum

Q U A E S T I O V.

De Correctione fraterna.

S U M M A R I U M,

- 45 Corredio proximi duplex, Iudicialis, &
     Fraterna.
 46 De Correctione fraterna habetur speciale
     praeceptum.
 47 Quod ex genere suo obligat sub morta-
     li.
 48 Quartus condicione requiriuntur, ut hoc
     praeceptum obliget, qui?
 49 Hoc praeceptum obligat omnes, magis tam
     Superiores, quam subordines.
 50 Et hi variis cuncta illud mortaliter pec-
     cante.

- 51 In correctione fraterna servandus est ordo
a Christo prescriptus.
52 Casus, in quibus non se necesse primittere
monitionem fraternam.
53 Alter corripendus inferior, aliter equalis,
aliter Superior; quonodo?
54 Prelati Ecclesie in Concionibus non ra-
zandi.

45. A dvertendum, quod Corriptione pro-
ximi delinqentis duplex sit, una
judicialis, altera fraterna. *Judicialis* dicti-
tus illi, qui sit a Postestate publica in bo-
num commune, id est, quando adhibetur
remedium peccatis delinquentium a publicis
Justitiae ministris, secundum quod ea
reducent in detrimentum boni communis.
Etales corriptiones ex actis Justitiae vindica-
tive: verum de ipsa in proprio non est effi-
cito. *Corriptione fraterna* dicitur ea, que ad-
hibet remedium peccato, in quantum est
quoddam malum ipsius delinqentis. Et hec
est actus Misericordie spiritualis, quo per
convenientem sermonem proximum a malo
peccato avertere, & ad bonum honestum
adducere conatur, iuxta illud *Matt.* 140.
Corripe me iustus; & *inverpaki me.* De qua
loquendo sit

46. CONCL. I. De Correctione fraterna
habetur speciale preceptum, iuxta illud Sal-
uatoris *Matt.* 18. *Si peccaveris in te frater
tuus, vade, & corripe eum inter te, & ip-
sum solum;* si te audierit, *incurvatur ei frater
tuus,* & ali. Quimmo hoc preceptum
non solum est Divinum positivum, sed etiam
naturale, quo membra ejusdem corporis
se muto juvare tenentur: unde dicitur 1.
Corinth. 12. *Sicut postea unum membrum,*
compatisso omnia membrum. Et generaliter
in lege Evangelica nullum preceptum Divini
moraliter, quod non sit juris naturalis,
prater precepta de Sacramentis, & de Fide.
D. Thomas 1. 2. q. 108. art. 1. & 2. & ali.

47. CONCL. II. Preceptum hoc ex gene-
re suo obligat sub mortali. Ita Matrium
dip. 10. *Præc. Mor.* n. 67. cum communi. Ratio est:
qui Corriptione fraterna fit ad luceran-
dum fratrem amicum per peccatum mortale,
juxta cit. textum *Matt.* 18. *Si te audierit,*
incurvatur ei frater tuus; & consequenter
hoc preceptum est de materia gravi. Acce-
dit, quod preceptum Eleemosynæ corpora-
lis obligat quandoque sub mortali: ergo mul-
to magis Corriptione fraterna, utpote Ele-
emosyna spiritualis, per quam subveniuntur ne-
cessarii spirituali proximi.

48. Intellige tamen cum Basilio, tom. 12
V. Corriptione fraterna. n. 7. & aliis, quod hoc
preceptum obligat, non quidem tempor &
pro semper (cum sit preceptum affirmati-
vum) sed duntaxat pro aliquo tempore, seu
concurrentibus certis conditionibus. Inter
has autem conditions prima est, ut moraliter
certer sim de peccato proximi; alias
enim non nisi temerarie agere, ipsum cor-
ripiendo. Secundo, ut si spes fructus, fal-
tem probabilis; nam si nulla adsit spes fru-
ctus ex nostra correptione feciunt, sed magis
apparet perculcita feciunt deterioratio-
nis, aut aliorum malorum, ea erit omni-
tenda, aut differenda in aliud tempus oppor-
tunitus. Tertia conditio est, ut correptione
commodo fieri possit. Et quarta, ut non ad-
sist magis idoneus ad corripondendum, qui pol-
lit, ac velit hunc omnis fructus.

49. CONCL. III. Esti hoc preceptum Cor-
rectionis fraternae generatum omnes obligat:
tam subditos, quam Superiores; fratribus ta-
men obligat Prelatos & Superiores, quibus
aliorum cura incumbit. Ita Matrius loc. cit.
nu. 68. cum communi. Ratio prima pars
(qua tamen intelligenda est concurrentibus
præfatis quatuor conditionibus) patet ex illis
generalibus verbis *Corripe eum,* *Matt.* 18. *Si
peccaveris in te frater tuus,* *corripe eum.* Al-
tera vero pars ex eo probatur: quia subdi-
tum tantum ex Charitate tenetur corrigere
proximum: Superiores vero non solum ex
Charitate, sed simili etiam ex Justitia, ac
vi officii sui.

50. Quimmo in hominibus vulgaribus,
qui non habent tantam autoritatem, neque
tantam prudentiam ad corripondendum proxi-
mum, hoc preceptum non tam frequenter
occurrat. Unde preceptum istud est ample ac-
cipiendum, nec facile credendum, timoratus
homines mortaliter contra illud peccare,
presertim si non fuerint Superiores. Im-
etiam concurrentibus supra dictis quatuor
conditionibus fieri potest, ut tantum peccer-
tur venialiter, si nempe omittatur correptio
ex quadam pufillanitatem, verecundia, ti-
more aut tepiditate, qua quis reputat se mi-
nus idoneum ad faciendam correctionem,
vel non existimat, si tam stricte obligari
ad eam faciendum.

51. CONCL. IV. In Correctione frater-
na servandus est ordo, quem Christus ex-
pliando obligacionem Legis Naturalis pra-
scripsit *Matt.* 18. illis verbis: *Si peccaveris
in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te,*
& ipsum solum ecclesiæ autem te non audiatur,
ad hunc

tabile tecum adhuc unum vel duos testes: ut
in ore duorum, vel trium testium sit omnino cur-
sum. Quod si non audiatur eis, dic *Ecclesia.*
Ratio hujus saluberrima constitutionis est:
ut sic consolatus fama proximi & fraternalis
correctionis fiat modo, quo potest, secre-
tiori, ac peccatum ipsius ablique causa non
manifestetur.

52. Ceterum hoc ipsum intelligendum est
regulariter loquendo, & concurrentibus cer-
tis conditionibus: unde in pluribus casibus
necessarium est, servare hunc ordinem,
im interdum non expedit eundem observa-
re. Et ita in primis accidit, quando pecca-
tum proximi est publicum: hinc quippe
dicitur 1. *Timoth.* 5. *Peccaentes coram omni-
bus aegri, ut & exerci timorem habeant.*
Quod intelligitur de peccatis publicis: nam
ut loquitur S. Augustinus, *Quia aliquan-
do.* Hac ergo, de penitent. diff. 1. relatus,
Publica nostra publica est remedio. Secundo,
si si ex prima admonitione secreto facienda
non spernatur aliquis fructus, qui potius ti-
meantur lites, odia, dissensiones inde oriun-
te, aut quod delinqentis suum peccatum sit
confirmatur, cestis obligatio can facien-
di sequitur ad iniuste, vel noctivum, ne-
mo obligatur: simulque deficiente fine ade-
quato legis (qualis in proposito est emenda-
tio fratris, episcopi spiritualis profectus) cestis
est ipsa lex. Tertio, si peccatum proximi
quamvis occidetur, faciatur adhuc futurum,
similique vergat in pietatem Communi-
tatis, ut prodicio patrie, dissematio her-
etici, aut huiusmodi. Nam cum talibus
peccatis communiter privata monitione fa-
tis certo, & efficaciter, consultum esse
non videatur: immo potius perversi homi-
nes, dum se deprehendendos vident, cal-

lidiis suam nequitiam occultare soleant,
cessat prævia secreta monitionis obligatio:
quia juxta ordinem *Charitatis*, spectatis
omnibus circumstantibus, major est habenda
ratio boni communis, quam private fama
delinquentis.

53. CONCL. V. Nihilominus urgente pre-
fato precepto alter corripondens est inferior,
alter equalis, & alter Superior. Ita certa,
& communis Doctorum, & patet clare ex S.
Scriptura. Siquidem inferior plerumque prius
increpandus, & potest manuile tortandus
est, monente Apostolo Galat. 6. *Si præce-
patus fuerit homo in aliquo delito,* vos qui
spirituales es, *huiusmodi instruite in spiritu*
lenitatis. *E qualis vero omnis componendum*
est, iuxta illud 2. *Thessal.* 2. *Nolite quasi ini-
micum reputare, sed corripe ut fratrem.* Su-
perior denique humilius potius rogandus est,
quam redargundus, secundum quod dicitur
1. *Timoth.* 3. *Seniorem ne incepaveris, sed ob-
serua ut patrem.*

54. Præcipue tamen caevendum, ne Pra-
lati Ecclesie in publicis Concionibus taxe-
tur coram plebeis: ex hoc enim nullus fructus
esperari potest, quin potius timenda
mentis amaritudo, plebis offensio & scandalum,
aut vilipendio Prelatorum. Hinc
merito in Clem. 1. de Privileg. Religiosi: *is*
virtute fæsta obedientia, & suis intermissione
malodictionis avana dignitatis inhibentur, ne in
sermonibus suis Ecclesiæ Prelatis detrahant. Et S. Hyeronimus Epis. 4. ad Ruficum, re-
latus est. *Si clericatus.* 16. q. 1. optimum
omnibus relinquens exemplum, ait: *Nos*
est humilitatis mes, nequa mensura judicare
de Clericis, & de ministris Ecclesiæ fini-
strum gradum dicere: *balaenam illi ordinem,*
& gradum suum.